

Troms fylkeskommune
Romssa fylkkasuohkan
Tromssan fylkinkomuuni

Regional planstrategi 2025–2028

Sammen for et bærekraftig fylke

Forord	4
Rammer for regional planlegging	5
FNs bærekraftsmål	5
Nasjonale forventninger til regional planlegging	6
Fylkeskommunens oppgaver og roller	6
Langsiktige utviklingmål	8
1. Sikkerhet og samarbeid i nordområdene	8
2. Utdanning og kompetanse for fremtidens arbeidsliv i Troms	8
3. Et skapende Troms	8
4. Attraktivitet og befolkningsvekst	8
5. Knytte Troms tettere sammen	9
6. Bærekraftig utvikling og bevaring av naturressurser	9
Forslag til nye regionale planer etter plan- og bygningsloven	10
Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv (2026–2036)	10
Regional plan for kompetanse (2026–2036)	10
Regional plan for bærekraftig arealbruk (2026–2036)	11
Regional plan for fornybar energi for grønn industri- og våre arbeidsplasser i Troms (2026–2036)	11
Utviklingstrekk i Troms – En region i endring	12
Demografiutvikling	12
Stedsutvikling	13
Klimaendringer	14
Grønn omstilling og økt bevissthet rundt ressursbruk	14
Teknologisk utvikling	15
Geopolitiske endringer	16
Lokale drivere for utvikling i Troms	17
Innsatsområder	18
1. Sikkerhet og samarbeid i nordområdene	18
2. Utdanning og kompetanse for fremtidens arbeidsliv i Troms	19
3. Et skapende Troms	19
4. Attraktivitet og befolkningsvekst i Troms	20
5. Knytte Troms tettere sammen	21
6. Bærekraftig utvikling og bevaring av naturressurser	21
Regional planlegging og samhandling – oppfølging av regional planstrategi	22
Gjeldende regionale planer etter plan- og bygningsloven	24
Pågående planprosesser etter plan- og bygningsloven	26

Forord

Fylkestinget i Troms vedtok 10. desember 2024 Regional planstrategi Troms 20025-2028.¹

Planstrategien peker ut noen felles retninger vi mener det er særlig viktig å jobbe videre med – og den gir føringer for hvilke planer vi skal utarbeide og revidere i planperioden.

Troms er et fylke med lange avstander, nærhet til naturen, sterke fellesskap og en rik kulturarv tuftet på samisk, kvensk og norsk. Her lever mennesker i byer, tettsteder og små lokalsamfunn – og sammen former vi framtida.

Den regionale planstrategien for Troms, perioden 2025–2028, skal gi oss et felles utgangspunkt for utviklingen av fylket vårt i årene som kommer. Den er et verktøy for å prioritere, samordne og skape retning i et samfunn i endring.

Vi står overfor store og sammensatte utfordringer: Klimaendringer, befolkningsendringer, økt behov for arbeidskraft og ny kompetanse. Samtidig har vi mange muligheter – i naturressursene, i menneskene som bor her, og i samarbeid på tvers av kommunegrenser, sektorer og nivåer.

Vi har valgt å legge vekt på det som er nært og konkret. Hensynet til klima og miljø må prege alle deler av samfunnsutviklingen, men løsningen finnes ikke bare i store løft – den ligger også i hverdagsvalgene, i måten vi samarbeider og planlegger på. Vi skal bruke ressursene våre klokt, og sørge for at kunnskap, tjenester og infrastruktur kommer flest mulig til gode.

De langsiktige målene – fra trygghet i nordområdene, kompetanseløft og kreativitet, til samferdsel, befolkningsvekst og naturforvaltning – favner hele fylket. Planstrategien er vårt felles veikart. Vi håper den bidrar til å skape forståelse for hva som trengs framover, og til å forsterke samarbeidet mellom aktører som hver for seg og sammen kan gjøre en forskjell.

Vi takker alle som har bidratt i prosessen. Nå starter det viktige arbeidet med å følge opp strategien – og vi ser fram til å fortsette arbeidet, sammen.

Kristina Torbergsen, fylkesordfører & Camilla Bjørn, fylkeskommunedirektør

¹ [Politiske møter - Møter - Fylkestinget \(10.12.2024\)](#)

Rammer for regional planlegging

Regional planstrategi er et overordnet strategisk styringsdokument for hele Troms. Den beskriver regionens viktigste utviklingstrekk med muligheter og utfordringer, regionens langsiktige utviklingsmål og prioritering av regional planlegging i perioden 2025–2028. Regional planstrategi skal være grunnlaget for politikkutformingen i Troms, og er retningsgivende for prioritering, samordnet innsats og virkemiddelbruk fra ulike offentlige aktører.

Regional planlegging gir retning til fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle, og er fylkeskommunens viktigste styringsverktøy for en bærekraftig samfunnsutvikling. Fylkeskommunene skal gjennom regional planlegging samordne oppgaver og interesser i regionen, løfte aktuelle problemstillinger og støtte opp utvikling i kommunene. Regionale planer skal sikre en helhetlig forvaltning og utvikling i regionene innenfor tema som går på tvers av kommunegrensene. Planene skal utarbeides i samarbeid med kommuner for å sikre forankring, forståelse og enighet om hvordan planene skal følges opp.

Regionale planer og styringsdokument bidrar til å løse regionale utfordringer, både gjennom å være et grunnlag for samarbeid og ved å forplikte forvaltningsnivåer. En oppdatert og oversiktlig planportefølje gir andre samfunnsaktører oversikt over hvilke politiske prioriteringer og føringer som gjelder regionalt.

Overordnede tema for regional planlegging er barn og unge, folkehelse, klima og miljø, samisk og kvensk, og skal hensyntas i alle regionale planer og strategier.

For samfunnsplanleggingen betyr dette å balansere de overordnede tema i alle planer og strategier.

FNs bærekraftsmål

Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål ved å forankre sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft i plan- og bygningslovens formålsparagraf. Det betyr at målene skal legges til grunn for samfunns- og arealplanleggingen.

For Troms fylkeskommune betyr det at FN sine bærekraftsmål skal ligge til grunn for utvikling i fylket, og at fylket skal bidra til å løse klimautfordringene. Fylkeskommunen skal ta en sterkere rolle i klimaomstillingen, og være en pådriver og bidragsyter til at offentlig sektor, næringsliv og innbyggere kutter utslipp. Regional planstrategi for Troms legger bærekraftsmålene til grunn for å fremme bærekraftig utvikling, og fylkeskommunens arbeid skal ha en mer helhetlig og systematisk tilnærming av oppfølgingen av bærekraftsmålene. Fylkeskommunen vil i planperioden vurdere igangsetting av et bærekraftsprosjekt, der fylkeskommunens portefølje knyttes sammen med relevante bærekraftsmål.

Nasjonale forventninger til regional planlegging

Regjeringen legger hvert fjerde år frem nasjonale forventninger til regional planlegging. Forventningene følges opp i arbeidet med planstrategier og planer i fylkeskommunen, og legges til grunn av statlige myndigheter når de deltar i planprosessene.

Regjeringen forventer at fylkeskommunene skal tilrettelegge for verdiskaping, samferdselsinfrastruktur, nødvendig omstilling av økonomien og bosetting i hele landet. Fylkeskommunene forventes også å bidra til reduksjon av klimagassutslipp, klimatilpasning, ivaretagelse av natur, friluftsområder og kulturmiljø, effektivisering av energibruk, tilby likeverdige tjenester, håndtere demografiske endringer, motvirke mangel på kompetanse og arbeidskraft og sikre gode, likestilte og trygge lokalsamfunn. Samtidig skal fylkeskommunene sikre gode rammebetingelser for privat næringsliv og frivillig sektor, og prioritere løsninger og samarbeidsformer som tilrettelegger for effektiv ressursbruk.

Fylkeskommunens oppgaver og roller

Regional utvikling

Fylkeskommunen har ansvaret for oppgaver der regional tilnærming er en fordel.

Fylkeskommunen skal bidra til helhetlig utvikling av Troms gjennom å koordinere og samarbeide med aktører på en rekke områder, herunder næringsutvikling, samferdselsinfrastruktur, kultur, miljøvern og sosial utvikling.

Hele Troms skal tas i bruk. Våre forskjeller er vår styrke og gir muligheter. Troms skal bli en arena for samarbeid. Våre ulikheter er en styrke som åpner for nye muligheter. Troms skal være en attraktiv plass å bo, flytte til og etablere seg i. Innbyggerne skal møte et fremtidsrettet, desentralisert og fleksibelt utdanningstilbud. Vi skal ta vare på vårt eksisterende nærings- og arbeidsliv, samtidig som vi, gjennom samarbeid, bidrar til å skape nye, grønne arbeidsplasser.

Troms er hjertet av Norges viktigste strategiske satsingsområde – Nordområdene. Vi vil ha et fylke som satser på unge. Den største utfordringen for Troms fremover er befolkningsutviklingen. Troms må bli et fylke hvor flere ønsker å bo og flytte til. Spesielt må vi gjøre mer for at de unge etablerer seg og trives i regionen. Fylkeskommunen skal bidra til attraktive byer og lokalsamfunn i hele fylket, hvor bolysten er stor. Innbyggerne i det arktiske Troms skal ha en fylkeskommune som ser muligheter og lytter til den mest verdifulle ressursen vi har; folkene som bor her.

Sammen med kommunene, regional stat og andre regionale aktører skal fylkeskommunen bidra til å skape bærekraftige byer og lokalsamfunn. Gjennom god infrastruktur og effektivt kollektivtilbud knytter vi Troms tettere sammen, tilrettelegger for gode bo- og arbeidsmarkedsregioner, legger til rette for et inkluderende samfunn og utvikler grønne arbeidsplasser.

Tjenesteleverandør, tilrettelegger og forvalter

Fylkeskommunens viktigste oppgaver omfatter blant annet:

- Regional kompetansepolitikk, herunder tilbyder av videregående opplæring og høyere yrkesfaglig utdanning.
- Idrett og friluftsliv, oppfølging av folkehelseloven, forvaltning av kulturminner og drift av en del kulturinstitusjoner, samt finansiell støtte til ulike frivillige organisasjoner.
- Ansvar for fylkesveier, herunder trafikksikkerhet, drift vedlikehold og utbygging av fylkesveinettet. Fylkeskommunen er også ansvarlig for kollektivtrafikken, inkludert skoleskyss og ferjedrift, hurtigbåter og buss.
- Regional planmyndighet
- Næringsutvikling og herunder nasjonale og regionale oppdrag.
- Klima og miljøforvaltning.
- Forvaltningsansvar for akvakultur, vilt og innlandsfisk og regional vannforvaltningsmyndighet.
- Den offentlige tannhelsetjenesten.
- Gjennom tjenester, tilrettelegging og forvaltning bidrar fylkeskommunen til inkluderende lokalsamfunn og tilgang til nødvendige tjenester uavhengig av bakgrunn, bosted og alder.

Demokrati

Fylkeskommunen skal tilrettelegge for at innbyggere kan påvirke beslutninger som berører deres nærmiljø og region. Fylkeskommunen skal ivareta regionens interesser overfor sentrale myndigheter og andre aktører, og sikrer ressurser og rammebetingelser for bærekraftig utvikling.

Skal Troms lykkes med å løse den utfordrende utviklingen i befolkningen må vi være et fylke hvor unge trives, og hvor flere ønsker å bo i fremtiden. De unge som vokser opp i Troms er vårt viktigste grunnlag for at vi skal være et fylke som kan utvikle seg og vokse. Ungdomsperspektivet skal være gjennomgående i de offentlige tjenestene og beslutningene.

Fylkeskommunen må aktivt bruke egne råd og utvalg i plan- og strategiprosesser, for å sikre at eldreperspektivet og perspektivet fra personer med funksjonsnedsettelse i tillegg til ungdomsperspektiver kommer tydelig frem i disse prosessene. Ifølge Samelovens §4-4 har fylkeskommunen en plikt til å konsultere representanter for berørte samiske interesser i saker om lokale forskrifter og andre beslutninger eller tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. I tillegg til konsultasjonsplikten, til Troms fylkeskommune tilrettelegge for at både samiske og kvenske interesser kan medvirke på saksfelt som angår dem, eksempelvis knyttet til språk, kultur og næringsvirksomhet.

Langsiktige utviklingmål

Regional planstrategi for Troms har 6 langsiktige utviklingsmål.

1. Sikkerhet og samarbeid i nordområdene

Troms skal ha en sterk posisjon som en sentral aktør i nasjonal sikkerhet og internasjonalt samarbeid i Arktis. Som landets største forsvarsfylke og grensefylke mot Sverige og Finland, har Troms en nøkkelrolle i den nasjonale nordområdepolitikken. Dette fordrer aktiv deltakelse i regionale og internasjonale nettverk for å sikre velfungerende samarbeid med naboland og styrke forsvarssamarbeidet i nord.

Troms skal bidra til en bærekraftig utvikling i Arktis gjennom tverrsektorielt samarbeid, der fokus på sikkerhet og sameksistens fremmes i møte med både geopolitiske utfordringer og miljøutfordringer i regionen. Samarbeidet skal også understøtte den norske regjeringens mål om sikkerhet i nordområdene og støtte opp under bærekraftig ressursforvaltning og samfunnsutvikling i Troms og i Arktis for øvrig.

2. Utdanning og kompetanse for fremtidens arbeidsliv i Troms

Alle innbyggere i Troms skal ha tilgang til relevant utdanningstilbud, tilpasset samfunnets og næringslivets behov. Gjennom fleksible utdanningsmodeller skal flere få muligheten til å ta del i arbeidslivet. Nye og oppdaterte kompetanseløp skal møte fremtidens arbeidsliv og omstillingsbehov. Det skal legges til rette for ny eller endret kompetanse for å drive frem grønn omstilling, innovasjon og for å håndtere endringer i arbeidslivet. Konkurranseskraften i Troms skal styrkes. Troms har mange elever som er borteboere, og det er behov for å se på en forsterket innsats rundt borteboere og deres verts- og hjemkommuner.

3. Et skapende Troms

Troms skal utvikles som en kraftfull og bærekraftig region, der lønnsomme arbeidsplasser skapes med utgangspunkt i lokale og regionale ressurser og fortrinn. Næringslivet skal rustes for den grønne omstillingen og være i stand til å levere konkurransedyktige varer og tjenester globalt. Tilgang på rimelig og tilstrekkelig energi skal sikre at næringslivet kan gjennomføre det grønne skiftet og samtidig være konkurransedyktig.

4. Attraktivitet og befolkningsvekst

Troms skal være et attraktivt sted å bo, arbeide og etablere seg i, med ambisjoner om økt folketall i hele regionen. For å sikre en bærekraftig befolkningsutvikling må det legges til rette for at unge men-

nesker trives og ser fremtidsmuligheter i regionen. De unge er grunnlaget for fremtidig vekst og utvikling.

Gjennom inkludering, redusert sosial ulikhet, lik tilgang på tjenester og bred samfunnsdeltakelse, skal Troms være en region hvor både innbyggere, tilflyttere og besøkende ønsker å være. Dette skal bidra til økt trivsel, tilhørighet og langsiktig samfunnsutvikling.

5. Knytte Troms tettere sammen

Mennesker skal knyttes tettere sammen i Troms gjennom utvikling av en moderne og effektiv infrastruktur. For å fremme samfunnsutvikling og bosetting er god fremkommelighet avgjørende, både for personer og næringstransporter. Et sikkert, trygt og fremtidsrettet transportsystem er essensielt for å sikre regionens utvikling.

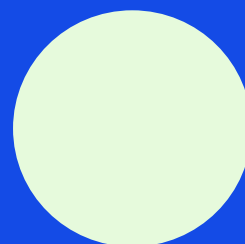
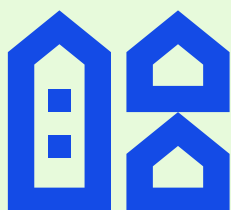
Kollektivtilbudet skal være fleksibelt og tilpasset innbyggernes hverdag og reisemønster, og bidra til økt tilgjengelighet og mobilitet på tvers av hele fylket. Dette vil styrke forbindelsene mellom folk og samfunn, og legge grunnlaget for en bærekraftig regional utvikling.

6. Bærekraftig utvikling og bevaring av naturressurser

Troms skal være et foregangsfylke for bærekraftig utvikling, der en helhetlig tilnærming til klima, miljø og natur står sentralt. Gjennom aktiv innsats for å redusere klimagassutslipp, bevare og styrke naturmangfoldet, samt fremme sirkulær økonomi, legges grunnlaget for et robust og motstandsdyktig samfunn.

Troms skal møte fremtidens utfordringer med et fokus på å ivareta unike naturressurser og kulturarv, samtidig som det bygges en bærekraftig og grønn økonomi som sikrer langsiktig vekst og trivsel for kommende generasjoner.

Troms skal bidra til å redusere klimagassutslipp i tråd med Norges mål om å redusere utslipp med 55 % innen 2030 og 90–95 % innen 2050, sammenlignet med 2009.

Forslag til nye regionale planer etter plan- og bygningsloven

Den regionale planleggingen er et særlig viktig verktøy for fylkeskommunens rolle som regional samfunnsutvikler. Som regional planmyndighet utarbeider fylkeskommunen: regional planstrategi, regionale planer med handlingsprogram og regionale strategier.

Regionale planer og regionale strategier gir retning og mobiliserer regionen om felles innsats for prioriterte tema. Samtidig er de tids- og ressurskrevende å utarbeide og følge opp. Det er derfor viktig å prioritere hvilke regionale planer og strategier Troms fylkeskommune skal utarbeide i perioden 2025–2028.

Prioriteringene av regionale planer er gjort på bakgrunn av utviklingstrekk, langsiktige utviklingsmål og nasjonale forventninger til regional planlegging. Fylkeskommunen vil hvert år vurdere planbehovet i regional planstrategi i forbindelse med utarbeidelsen av økonomiplanen. Dette gir mulighet for å avstemme prioriteringene til tilgjengelige ressurser, og samtidig ta høyde for nye nasjonale føringer eller behov som oppstår i regionen.

Basert på utviklingstrekk og langsiktige utviklingsmål har Regional planstrategi Troms i planperioden ambisjoner om utvikling av større regionale planer på tvers av sektorer og fagfelt.

For perioden 2025–2028 foreslås følgende nye regionale planer:

Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv (2026–2036)

Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv skal bidra til en helhetlig og bærekraftig samfunnsutvikling som skaper en inkluderende og attraktiv region. Planen skal samordne og gi retning til videreutvikling av kultur, idrett og friluftsliv i Troms innen områder som; kunst og kultur for og av barn og unge, bibliotek, museum, det profesjonelle kunstfeltet (musikk, teater, dans, visuell kunst, litteratur og film), idrett og friluftsliv. Planen vil hensynta overordna tema som folkehelse, inkludering, frivillighet, barn og unge, klima og miljø, samisk og kvensk.

Den regionale planen erstatter deler av gjeldende fylkesplan for Troms, regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk, samt regional bibliotekplan.

Regional plan for kompetanse (2026–2036)

Gjennom den regionale planen skal det legges til rette for at kommune- og sektoroverskridende utfordringer og oppgaver innenfor kompetansefeltet underlegges politisk avveining og prioritering. I den regionale planen skal hele utdanningsløpet sees i sammenheng.

Utdanningsløpet begynner i barnehagen, fortsetter gjennom grunnskolen, videregående opplæring, høyere utdanning og voksenopplæring. Det er ulike aktører som har ansvar for ulike deler av utdanningsløpet og det er avgjørende at alle samarbeider, at det utvikles en felles forståelse for de ulike rollene og at ressursbruken optimaliseres.

Ved å innpasse hele utdanningsløpet i den regionale planen, bidrar man til å oppnå FNs bærekraftsmål nr. 11 ved å sikre tilgang til god utdanning for alle, fremme livslang læring og støtte innovasjon. Den regionale planen ivaretar gjeldene kompetansestrategier.

Regional plan for bærekraftig arealbruk (2026–2036)

Regional plan for bærekraftig arealbruk oversetter nasjonal arealpolitikk til vår region og skal bidra til en mer bærekraftig samfunnsutvikling i hele Troms. Planen skal gjennom kunnskap og regionale prioriteringer gi kommunene støtte og forutsigbarhet i sin areal- og samfunnsplanlegging. Planen skal være et redskap for god samfunnsutvikling på tvers av kommunegrenser og peker på en retning for utviklingen av Troms mot 2035.

Planen skal være bred og ivareta fylkets arealpolitikk som for eksempel innen senterstruktur og handelsutvikling, næringsareal, jordvern, kulturmiljø, jordbruk og skogbruk, naturmangfold, friluftsliv, reindrift og kystsoneforvaltning. Andre tema som omfattes av planen er mineraler, massehåndtering, boligpolitikk, fritidsboliger og reiseliv, strandsoneforvaltning, energiforsyning og oppfølging av naturavtalen.

Den regionale planen erstatter regional plan for handel og service, regional plan for landbruk, deler av regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk og fylkesplanens arealpolitiske retningslinjer. Planen skal samordnes med regional transportplan, regional plan for klimaomstilling og foreslått regional plan for fornybar energi for grønn industri.

Regional plan for fornybar energi for grønn industri- og våre arbeidsplasser i Troms (2026–2036)

Regional plan for fornybar energi skal legge til rette for at regionen har tilstrekkelig og stabil tilgang til fornybar energi.

Planen skal ta for seg ulike hensyn innenfor feltet, og se sammenhengen mellom behov, konsekvenser, produksjon, nett og energieffektivisering i Troms. Planen skal også bidra til at kommuner, fylkeskommunen og relevante statlige aktører i Troms kan se behovene for fornybar energi i et regionalt perspektiv.

Nok kraft er en forutsetning for at næringslivet og regionen skal utvikles og lykkes med den grønne omstillingen.

Utviklingstrekk i Troms – En region i endring

For å oppnå ønsket samfunnsutvikling må en ta hensyn til hva fremtiden kan bringe. Utviklingstrekk som aldrende befolkning, migrasjon, klimaendringer, teknologisk utvikling og geopolitiske endringer skaper utfordringer, men også muligheter. Hvordan lokale bedrifter, forskningsmiljøer, offentlig og private institusjoner i Troms sammen håndterer utviklingstrekkene vil påvirke utviklingen i fylket.

For nærmere detaljer se kunnskapsdokumentet, «Kunnskap om Troms», vedlegg til Regional planstrategi for Troms 2025–2028.

Demografiutvikling

Menneskene i Troms er fylkets viktigste ressurs, men på grunn av en aldrende befolkning, et redusert fødselsoverskudd og migrasjon vil fylket møte flere utfordringer.

Kombinasjonen av flere eldre som ikke er yrkesaktive og et fallende fødselsoverskudd vil redusere antall sysselsatte og skatteinntekter. Dette kan gjøre det krevende å opprettholde likeverdige og gode offentlige tjenester i fylket.

Troms mangler allerede tilstrekkelig arbeidskraft, særlig innen helse og omsorg, varehandel, transport, reiseliv og grunnskole. Mangelen på riktig fagkompetanse krever at vi ser utenfor egne fylkes- og landegrenser for å rekruttere til tilstrekkelig arbeidskraft, og målet er at tilflyttere velger å bosette seg permanent i fylket. Samtidig blir utdanning en viktig faktor for at unge og voksne blir i regionen.

Det er en økende andel mennesker i utenforskap, hvilket gir utfordringer både for enkeltindividet og for samfunnet som helhet. Tiltak for å bekjempe frafall og integrere mennesker i utenforskap er avgjørende for å være sosialt og økonomisk bærekraftig. Disse personene representerer en viktig potensiell arbeidsressurs for Troms.

Det er større fraflytting fra bygder til byer i fylket. Denne trenden kan føre til nedgang i lokalt næringsliv, redusert varetilbud og begrenset tilgang til offentlige tjenester og kollektivtransport, spesielt i små kommuner. Denne globale trenden forventes å fortsette. Bosettingsmønster, befolkningsutvikling og næringsstruktur påvirker samferdselstilbudet i Troms. Store avstander og topografi gir utfordringer for kollektivtilbudet, og et betydelig investeringssetterslep på fylkesveinettet forverrer situasjonen. Planlegging innen samferdselssektoren må både møte dagens behov, og ta hensyn til fremtidige utviklingstrekk i fylket.

Troms er tuftet på de tre stammer; nordmenn, samer og kvener. Vår samiske og kvenske kulturarv er sentrale kulturbærere og identitetsmarkører i Troms. Norsk, samisk og kvensk språk, kultur og levesett skal ha sin plass i utviklingen av Troms.

Samisk språk er en sentral del av identiteten til mange innbyggere i Troms, særlig i samiske lokalsamfunn. Troms fylkeskommune er en del av forvaltningsområdet for samisk språk, hvilket innebærer et særlig ansvar for å bevare, styrke og fremme bruken av samisk språk. I et befolkningsutviklingsperspektiv spiller samisk språk en nøkkelrolle i å sikre kontinuiteten i den samiske kulturarven og tilknytningen til områder der samisk språktradisjon er sterk. For at unge samiske innbyggere skal føle tilhørighet og ønske å bli værende i regionen, er det viktig at samisk språk gis høy verdi både i det offentlige og private liv. Økt bruk av samisk språk i utdanning, offentlige tjenester og på kulturelle arenaer er essensielt for å sikre at språkkompetansen videreføres til nye generasjoner. Samtidig må det tas hensyn til at presset på språket kan være sterkere i områder med befolkningsnedgang eller høy innflytting fra ikke-samisktalende, noe som kan svekke den daglige bruken av samisk.

Stedsutvikling

Troms har levende lokalsamfunn i hele fylket. Hver kommune har sine styrker og utfyller rollen til de fire regionene i Troms. Gode ordninger og tiltak fra fylkeskommunen og øvrige må treffe behovene i lokalsamfunn og gi rom for utvikling.

En forutsetning for å styrke bosettingen i hele Troms er å ha en strategisk plan for å utvikle regionsentre. Gjennom styrking av disse vil innbyggere og næringsliv i regionsentre og omland kunne oppleve å ha tilgang på spesialisert utdanning, arbeidsplasser, tjenester og opplevelser innenfor kort avstand. Det vil også gjøre bo- og arbeidsmarkedsregioner større, og gi nye muligheter for innbyggere og næringsliv.

Byene i fylket har en egen kraft til å være pådrivere i det regionale utviklingsarbeidet, både for egen utvikling og for omlandet. Tromsø er en viktig by i Troms og i Nord-Norge med sine nasjonale institusjoner og som arktisk hovedstad.

Befolkningsutviklingen påvirker samfunnets evne til å tiltrekke seg nye innbyggere. Attraktive fritidstilbud, sosiale møteplasser og frivillige aktiviteter kan øke bli- og bolyst, spesielt blant unge familier og yrkesaktive, noe som er avgjørende for å motvirke fraflytting og skape et bærekraftig samfunn. Det kan imidlertid oppstå utfordringer med å opprettholde et sterkt organisasjonsliv og frivillighet i områder med aldrende befolkning og fraflytting.

Eldre er en viktig ressurs, blant annet gjennom frivillig arbeid, og i forhold til erfaring og kompetanse. Mange eldre er også i stand til å stå i arbeid lengre. Økt deltakelse i samfunnslivet fra seniorer kan styrke sosiale fellesskap og bidra til et mer bærekraftig samfunn. Også flyktninger og innvandrere kan spille en betydelig rolle i den demografiske utviklingen. Disse kan påvirke befolkningens størrelse, alderssammensetning, arbeidsmarked og sosial dynamikk. Dette avhenger av et vellykket integreringsarbeid lokalt og regionalt.

Frivilligheten kan bidra positivt til samfunnsutviklingen ved å fylle viktige funksjoner innenfor helse, omsorg, kultur og idrett. Eldre frivillige kan for eksempel bidra med erfaring og skape sosiale nettverk som styrker lokalsamfunnet. Samtidig kan et lavt antall unge føre til redusert dynamikk og nytenkning i organisasjonslivet, noe som kan påvirke innovasjon og utvikling negativt.

Oppsummert står Troms overfor store utfordringer som følge av en aldrende befolkning, fraflytting og redusert fødselsoverskudd, hvilket kan medføre svekket arbeidskraft og lavere skatteinntektene. Dette kan gjøre det vanskeligere å opprettholde gode offentlige tjenester og å utvikle lokalsamfunn over hele fylket. For å motvirke fraflytting, og for å skape bærekraftige lokalsamfunn, er det avgjørende å styrke regionsentrene, tilby attraktive arbeidsplasser, utdanning og fritidstilbud, samt bedre tilgangen til tjenester og infrastruktur i både byer og bygder.

Klimaendringer

Det er ventet at Troms vil oppleve sterkere konsekvenser av klimaendringene, sammenlignet med sørlige deler av landet. Dette i form av kraftig nedbør, økt omfang av flom, jordskred og erosjon og økt hyppighet av tørke på sommerstid. Troms er ikke i den delen av Nord-Norge med høyest forventet havnivåstigning, men det er likevel fare for skade på infrastruktur, boliger og naturområder. Majoriteten av arealet i Troms er høytliggende og i skrått terreng, og med det utsatt for naturfarer. Knapphet på lavtliggende areal som er trygt og økonomisk å bygge ut skaper utfordringer for kommunene og næringsliv.

Global oppvarming fører til endringer i arktiske økosystemer, og har allerede ført til negative konsekvenser for naturmangfoldet i Troms. Økte temperaturer og issmelting ventes også å påvirke migrasjonsmønstre til eksempelvis fiskebestandene. Nye arter kan migrere til regionen, som kan true det lokale naturmangfoldet. Eksisterende arter kan også trekke ut av regionen. Det er fortsatt ikke tilstrekkelig kunnskap om konsekvensene av klimaendringene og om menneskelig påvirkning på naturmangfold og økosystemer. Det er behov for å skaffe mer kunnskap for å kunne sikre bærekraftig forvaltning i Troms.

Næringslivet vil måtte tilpasse seg klimaendringene. Særlig naturbaserte næringer vil møte både utfordringer og nye muligheter som følge av blant annet økte temperaturer, lengre vekstsesonger og mulighet for dyrking av nye arter.

Troms har flere rasutsatte strakninger og værutsatte områder. Grunnet økte nedbørsmengder øker faren for jord-, flom- og sørpeskred som kan utgjøre fare for liv og helse, samt hindre framkommelighet. Større alvorlige hendelser kan sette samfunnssikkerhet og beredskap på prøve.

Flere kommuner i Troms er ikke tilstrekkelig forberedt på effektene av klimaendringene, til tross for alvorlige mulige konsekvenser. Klimatilpasning er en viktig forutsetning for håndtering av fysisk klimarisiko, og det er behov for større fokus på dette i fylket.

Oppsummert, krever klimatilpasning kunnskap om konsekvensene av klimaendringer og håndtering av disse. I tillegg behøves mer kunnskap om hvordan offentlig og privat sektor kan tilpasse seg klimaendringer gjennom investering i beredskap og samferdselsinfrastruktur, samt forskning og utvikling av bærekraftige næringsaktiviteter.

Grønn omstilling og økt bevissthet rundt ressursbruk

Troms står ovenfor både utfordringer og muligheter i omstilling til lavutslippssamfunnet. Det kreves en helhetlig tilnærming for å balansere økonomisk vekst, reduksjon og kutt i klimagassutslipp og vern av naturmangfold. Norges klimamål om å redusere klimagassutslipp med 55 prosent innen 2030, og videre med 90–95 prosent innen 2050, innebærer at alle sektorer i Troms må ta grep for å redusere utslipp og øke bevisstheten rundt ressurs- og arealbruk. Omstillingen må skje i tråd med nasjonale og internasjonale forpliktelser som naturavtalen, som setter konkrete mål for bevaring og restaurering av

naturmangfold, og EUs lovverk og grønne omstillingsstrategier, som legger rammeverket for bærekraftig utvikling og utslippskutt.

Bevaring av naturmangfoldet er en forutsetning for bærekraftig utvikling i Troms. Fylkets rike natur, fra fjorder og havområder til fjell og skog, spiller en nøkkelrolle i økosystemene. Flere arter er truet av klimaendringer og menneskelig aktivitet. For å møte målene i naturavtalen om å beskytte minst 30 % av både land- og havområder innen 2030, er det nødvendig med økt vern av sårbare områder. Samtidig må det fokuseres på restaurering av forringede økosystemer, som våtmarker og kystområder, som både binder karbon og beskytter mot ekstreme værforhold. Bærekraftig bruk av naturressursene må stå sentralt, der spesielt fiskeri, oppdrett og reiselivsnæringen må finne en bærekraftig balanse mellom ressursutnyttelse og ivaretagelse av naturmangfold.

Overgangen til en sirkulær økonomi, der ressursene utnyttes mer og avfall minimeres, er avgjørende for å nå både nasjonale og internasjonale klimamål. I Troms har flere avfallsselskaper gått foran i utviklingen ved å bevege seg fra avfallshåndtering til produksjon av ressurser, som biogass og materialgjenvinning.

Fylket har betydelige muligheter til å øke produksjonen av fornybar energi, spesielt innen vannkraft, vindkraft og solenergi. Utbygging av fornybar energi kan bidra til å dekke det regionale kraftunderskuddet og styrke konkurranseevnen til næringslivet, men dette krever at både overføringskapasiteten i linjenettet og kraftproduksjonen utvides. Troms må imidlertid sikre at utviklingen skjer på en måte som tar hensyn til naturmangfoldet og urfolks rettigheter.

Samtidig må transportsektoren i Troms, som er en av de største bidragsyterne til klimagassutslipp, transformeres med bedre infrastruktur for lav- og nullutslippsløsninger. Dette gjelder både kollektivtransport og godstransport på vei og sjø.

Troms har muligheten til å tiltrekke seg investeringer og utvikle nye løsninger innen grønn teknologi og ressursforvaltning. Selv om små og mellomstore bedrifter kan oppleve utfordringer med kostbare investeringer og mangel på ekspertise, finnes det flere muligheter gjennom FoU-samarbeid og offentlig støtte.

Oppsummert må Troms bygge videre på et tett samarbeid mellom offentlige aktører, næringsliv, urfolk og lokalsamfunn for å sikre en balansert utvikling. Det grønne skiftet krever felles innsats for å balansere vern av naturressurser med økonomisk vekst.

Troms må omstille seg mot økt produksjon av fornybar energi, bærekraftig ressursforvaltning og sirkulær økonomi for å møte klimamålene for 2030 og 2050. Dette innebærer investeringer i infrastruktur, teknologi og innovasjon, bevaring av naturmangfold og kompetanseutvikling.

Teknologisk utvikling

Digitalisering og kunstig intelligens (KI) spiller en stadig større rolle i samfunnet, også i Troms. Bruken av digitale løsninger har økt betydelig, spesielt som følge av Covid-19-pandemien.

Økt grad av digitalisering, og bruk av KI kan endre arbeidsmarkedet i Troms. Mulighetene med «Remote workplace» og «co-working spaces» kan øke sysselsettingen i distriktene, men med risiko for at folk sysselsatt i en distriktskommune velger å bo i mer sentrale strøk. For enkelte næringssektorer i Troms

er det store forretningsmuligheter innen tjenesteproduksjon og økt verdiskaping med utgangspunkt i ny teknologi.

Digitale og teknologiske løsninger kan redusere avstandsulemper og automatisere flere arbeidsoppgaver som det i dag mangler folk til, og dermed lette på behovet for arbeidskraft. KI kan bidra til økt produktivitet og frigjøre ressurser. Per i dag benyttes virkemidler som stimulerer til bruk av teknologiske løsninger i mindre grad av små kommuner enn resten av Norge¹. Dette gjelder også småkommunene i Troms.

Demokratiet i Norge har et åpent informasjonsmiljø. Det gjør demokratiet utsatt for at fremmede staters og trusselsaktørers bruk av teknologi utvikler seg raskere enn Norges evne til å beskytte seg². Det er derfor behov for mer kunnskap om hvordan avanserte påvirkningsoperasjoner fungerer og hvordan effekten av dem kan reduseres³.

Oppsummert må det investeres i kompetanseutvikling og innovasjon for å dra nytte av teknologiske fremskritt, samtidig sikre tilstrekkelig beredskap mot blant annet cybertrusler.

Geopolitiske endringer

Regjeringen har definert nordområdene som Norges viktigste strategiske ansvarsområde⁴, der innenriks- og utenrikspolitikk møtes. Forhold innenfor blant annet klima, miljø, sikkerhet og beredskap overstiger landegrensene, og samarbeid er avgjørende for å løse felles utfordringer.

Som et arktisk fylke, med geografisk nærhet til Russland, preger geopolitiske endringer samfunnsutviklingen på ulike måter.

Etter svensk og finsk medlemskap i NATO er det blant annet ventet at de nordlige regionene av Finland, Sverige og Norge vil få en endret posisjon innen forsvars- og sikkerhetspolitikk.

Planlagte investeringer til Forsvaret i nord, vil kunne gi ringvirkninger for kommunene i fylket og for lokalt næringsliv som leverandører til Forsvaret. Det ventes økt utbygging av infrastruktur både internt i Troms og på tvers i Nordkalotten. Forsvarets oppbygging vil også kunne utløse behov for tilpasninger og endringer av fylkeskommunale og kommunale planer.

Et endret trusselbilde internasjonalt, Covid-19 og klimaomstilling har ført til økt proteksjonisme, med redusert global økonomisk samhandling. Behovet for selvforsynt fornybar energi, mineraler og matproduksjon i Europa gir tydelige utslag i EUs politikkutvikling og virkemiddelordninger. Dette skaper muligheter for innovasjon og verdiskaping i Troms. Samtidig kan grønne subsidiepakker som innføres iblant annet USA, påvirke kapitaltilgangen for større industriprosjekter i fylket negativt, fordi industriprosjekter kan forsvinne til land med bedre rammevilkår og lavere energikostnader.

1 Hvordan skape mer innovasjon i distriktskommuner? - regjeringen.no

2 Risiko 2024 - Nasjonal sikkerhetsmyndighet (nsm.no)

3 FFIs prosjekt propaganda, desinformasjon og påvirkningsoperasjoner (C-SPI)

4 Meld. St. 9 (2020–2021) - regjeringen.no

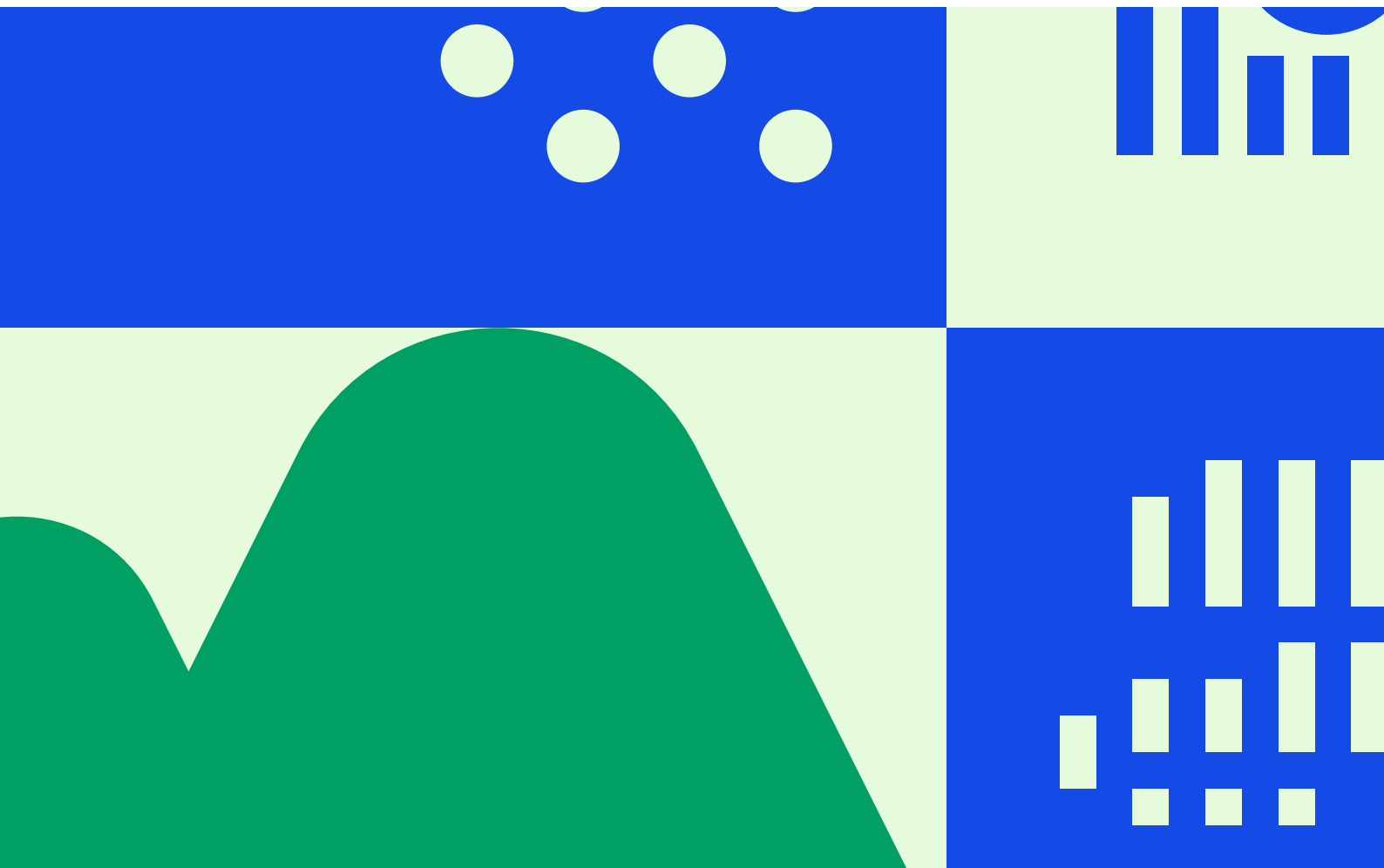
Oppsummert påvirker de geopolitiske endringene Troms både direkte og indirekte. EU, NATO, men også Troms' geografiske posisjon i Arktis, skaper rammer for både samfunns og næringsutvikling i Troms.

Lokale drivere for utvikling i Troms

Utfordringene og mulighetene i Troms, som grønn omstilling, befolkningsendringer og et endret internasjonalt verdensbilde, må håndteres gjennom samarbeid. Som arktisk region er også samarbeid over landegrensene i nord en forutsetning for å løse utfordringer og bidra til verdiskaping.

Kommunene, kunnskapsmiljøene, næringsliv, frivilligheten og kunst- og kulturinstitusjonene er noen av de sentrale driverne for utvikling i fylket. Byene og regionsentrene er viktige enheter for regional utvikling, med servicefunksjoner og offentlige tjenestetilbud som betjener sitt omland.

Det sentrale, i de langsiktige utviklingsmålene og innsatsområder for Troms 2025–2028, er derfor *samarbeidet* mellom senter og omland, og samhandlingen mellom de ulike samfunnsaktørene i fylket.

Innsatsområder

I samarbeid med relevant aktører, og basert på langsiktige utviklingsmål og utviklingstrekk, vil Troms fylkeskommune fokusere innsatsen på følgende innsatsområder:

1. Sikkerhet og samarbeid i nordområdene

- Delta aktivt i regionale, nasjonale og internasjonale nettverk og fora for å fremme bærekraftig utvikling og samarbeid i Arktis, for å sikre en sterk posisjon i globale prosesser og initiativer som påvirker regionen, samt for å bidra til bærekraftige løsninger på tvers av landegrensene.
- Styrke forsyningssikkerheten i Troms innenfor områder som mat, energi og medisinsk materiell, for å sikre befolkningens behov og øke regionens motstandskraft i møte med kriser og usikkerhet.
- Troms fylkeskommune skal styrke samfunnssikkerheten i regionen ved å koordinere og utvikle relevante aktører og sikre egen infrastruktur for å opprettholde tjenester under kriser. Arbeidet vil bygge på en virksomhets-ROS og vurderes opp mot en mulig beredskapsstrategi i forbindelse med etableringen av en ny totalberedskapssone i Troms og Finnmark.
- Troms fylkeskommune skal ha en tydelig dialog med Forsvaret og vertskapskommunene for å koordinere innsatsen og styrke fylkets rolle som vertskap. Et godt samarbeid vil bidra til å optimalisere ressursene og sikre at både Forsvaret og lokalsamfunnene drar nytte av hverandre.
- Samarbeidet med våre naboregioner og naboland skal intensiveres for å lykkes med utviklingen av næringslivet og utforske de mulighetene som ligger i vår region. Gjennom felles initiativer kan vi skape vekst og utvikling som kommer både innbyggere og næringsliv til gode.
- Det skal legges til rette for aktiv inkludering av ungdom i nettverk, samarbeid og dialog. Unge mennesker skal få muligheter til å delta i utviklingen av Troms, slik at deres perspektiver og ideer blir en viktig del av fremtidens løsninger.
- Sikkerhet og beredskap skal ha en tydelig plass i fylkeskommunens eget planverk med fokus på risikoanalyser, krisehåndtering og koordinering med lokale og nasjonale myndigheter.

2. Utdanning og kompetanse for fremtidens arbeidsliv i Troms

- Troms fylkeskommune skal bidra til økt kompetanseutvikling og støtte kommunenes arbeid med både kompetanse- og næringsutvikling, for å legge til rette for at næringslivet kan skape et dynamisk miljø som fremmer nytenkning og bærekraftig vekst.
- Det skal tilbys kompetanseutviklingstiltak og støtteordninger som bidrar til omstilling i arbeids- og næringslivet, samtidig som grønt entreprenørskap fremmes, for å styrke evnen til å møte fremtidige utfordringer og muligheter.
- Troms fylkeskommune skal videreutvikle samarbeid med forskning- og utdanningsinstitusjoner og bransjeaktører for å sikre tilgang på relevant kompetanse og arbeidskraft for grønn omstilling.
- Det skal utarbeides egne planer for borteboere ved de videregående skolene i fylket. Planene skal ivareta borteboernes behov både under skoledagen og på fritiden, slik at deres trivsel og læringsutbytte optimaliseres og samarbeidet mellom hjem- og vertskommuner styrkes.
- Utdanningstilbudene i fylket skal videreutvikles for å møte de spesifikke kompetansebehovene i Troms. Det skal også legges vekt på å styrke koordinering og samarbeid mellom ulike aktører som tilbyr utdanning på ulike nivåer i fylket, for å sikre en helhetlig og relevant utdanning.
- Troms fylkeskommune skal jobbe for mer fleksible opplæringsmodeller som sikrer at formell kompetanse blir tilgjengelig for flere, og arbeidet med å kvalifisere flere voksne til deltakelse i arbeidslivet styrkes. Dette er viktig for å møte behovene i et skiftende arbeidsmarked.
- Tiltak skal settes inn for å hindre utenforskap, med særlig fokus på å redusere ungt utenforskap og sette flere i stand til å ta del i arbeidslivet. Dette er avgjørende for å skape en inkluderende og bærekraftig samfunnsutvikling i Troms.
- Troms fylkeskommune skal støtte mangfold, likestilling og deltakelse i samfunns- og kulturlivet.
- Troms fylkeskommune skal tilrettelegge for at fylket kan være vertskap for større nasjonale og internasjonale kultur- og idrettsarrangementer, som bidrar til å øke fylkets attraktivitet og internasjonale profil.

3. Et skapende Troms

- Troms fylkeskommune skal stimulere til forskning og innovasjon innenfor grønn teknologi og løsninger i samarbeid med næringslivet, med mål om å fremme gode rammevilkår, bærekraftig bruk og forvaltning av naturressurser.
- Internasjonalt samarbeid skal bidra til at Troms lykkes med klimaomstilling og at Troms kan være en konkurransedyktig, attraktiv og inkluderende region.
- De regionale fortrinnene til Troms, som arktisk beliggenhet, rike naturressurser og sterke kunnskapsmiljøer, skal utnyttes fullt ut for å oppnå bærekraftig utvikling og vekst i hele regionen.
- Troms fylkeskommune skal tilrettelegge for økt lokal verdiskaping i samhandling med Forsvaret, slik at samarbeidet bidrar til utvikling og styrking av nærings- og samfunnsliv i Troms
- Troms fylkeskommune vil jobbe for at tiltakssonen i Troms styrkes med nye virkemidler som bidrar til økt aktivitet, verdiskaping og bosetting i distriktene.
- Troms fylkeskommune vil styrke vilkårene for primærnæringene i Troms, slik at disse næringene fortsatt kan være en viktig del av fylkets økonomi og samfunnsliv. Herunder også styrke mangfoldet i arktiske smaker og produsenter av mat og drikke.
- Regionssentrene i Troms skal styrkes, slik at de kan fungere som motorer for vekst og utvikling i fylket.

4. Attraktivitet og befolkningsvekst i Troms

- Troms fylkeskommune skal bidra til å redusere sosiale forskjeller ved å sikre lik tilgang til offentlige tjenester for alle innbyggere, uavhengig av bosted, økonomi og alder.
- Troms fylkeskommune skal fremme bo- og arbeidsmarkedsutvikling i hele Troms, samtidig som vi forbedrer tiltak til ungdommer og unge voksne som velger å returnere til fylket etter endt utdanning eller arbeid utenfor regionen.
- Samisk og kvensk institusjonsutvikling skal styrkes, og Troms fylkeskommune skal ivareta det samiske språket og ivareta kompetansebehovet i offentlig sektor, slik at dette forblir en integrert del av fylkets identitet. Opplæringstilbudet innen samisk skal styrkes, og bruken av samisk språk i offentlige tjenester skal fremmes for å sikre videreføring og styrking av samisk språk i hele fylket. Fylkeskommunens språkstrategi for tospråklighetsarbeidet skal revideres i kommende planperiode.
- Attraktive lokalsamfunn skal skapes gjennom en helhetlig tilnærming til boligstruktur, bærekraftig arealbruk, offentlige tjenester, kollektiv og mobilitet, besøksforvaltning, samt kultur- og fritidstilbud.
- Det skal legges til rette for flere natur- og kulturopplevelser i hele Troms, slik at innbyggere, tilflyttere og besøkende får tilgang til fylkets rike natur- og kulturliv. Også eksisterende kulturinstitusjoner skal styrkes i dette arbeidet.
- Innbyggerne i Troms skal sikres gode helse- og tannhelsetjenester av høy kvalitet, uavhengig av bosted og økonomi, slik at alle får dekket sine helsebehov.
- Frivillig sektor skal styrkes ved å legge til rette for samarbeid mellom frivillige organisasjoner, lokalsamfunn og offentlige myndigheter, for å fremme samfunnsengasjement og deltakelse, og styrke samhørigheten i lokalsamfunnene.
- Troms fylkeskommune skal utvikle og støtte sosiale møteplasser i lokalsamfunnene, som fremmer interaksjon mellom innbyggere, tilflyttere og besøkende, for å bidra til å styrke samfunnsstrukturen og øke inkluderingen.
- Troms fylkeskommune skal samarbeide tett med spesialisthelsetjenesten for å sikre tilgjengelighet og kvalitet i helsetjenestene. Fylkeskommunen skal også bidra til å forbedre koordineringen mellom primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten for å møte innbyggernes helsebehov på best mulig måte. Troms fylkeskommune vil bevare et desentralisert helsetilbud, som kan møte de lange avstandene og klimatiske utfordringene vi har i fylket.
- Troms har levende lokalsamfunn i hele fylket. Hver kommune har sin styrke og utfyller rollen til de fire regionene i Troms. Gode ordninger og støtte fra fylkeskommunen må treffe behovene i lokalsamfunn og gi rom for utvikling.

5. Knytte Troms tettere sammen

- Troms fylkeskommune skal styrke samarbeidet med kommunene for å sikre et godt, koordinert og forutsigbart kollektivtilbud som møter innbyggernes behov og tilpasser seg deres hverdagslige reisemønstre.
- Troms fylkeskommune skal sikre et transportsystem som er trygt, effektivt, forutsigbart og bærekraftig, slik at både dagens og fremtidens transportbehov kan dekkes på en måte som ivaretar både innbyggere og miljø.
- Samferdsel og infrastruktur i Troms skal knytte regionen tettere sammen ved å sikre god fremkommelighet og et moderne transportsystem. Målet er at alle deler av fylket skal ha tilgang til et godt utbygd og pålitelig transportnett.
- Troms fylkeskommune skal jobbe for utvikling og iverksetting av tiltak som bidrar til reduksjon av klimagassutslipp fra transportsektoren og offentlige bygg. Dette er et viktig ledd i fylkets ansvar for å håndtere klima- og miljøutfordringene.
- Det skal legges til rette for bedre koordinert samarbeid på tvers av fylkesgrenser, slik at infrastrukturen og transporttilbudet i hele regionen styrkes. Dette samarbeidet skal bidra til mer effektiv transport, bedre tjenester for innbyggerne og økt regional utvikling.
- Det er enorme behov for investeringer både på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå. Utvikling av styrket transportinfrastruktur og samferdselstilbud i Troms skal derfor ha høy prioritet. Fylkeskommunen skal arbeide kontinuerlig med å synliggjøre det reelle drifts- og investeringsbehovet for å få høyere prioritet nasjonalt slik at man settes i stand til å ivareta samfunnsoppdraget på en ansvarlig måte og innenfor gjeldende vegnormal- og regelverk.

6. Bærekraftig utvikling og bevaring av naturressurser

- Styrke kompetansen innen klimatilpasning, naturrestaurering og -forvaltning, arts mangfold, samt grønn omstilling og sirkulær økonomi på et praktisk nivå. Dette støtter opp om anbefalingene fra regjeringens klimautvalg 2050.
- Planlegge for en mer sirkulær økonomi på regionalt nivå, med mål om mer effektiv ressursutnyttelse, høyere gjenbruks- og resirkuleringsgrad, samt redusert avfallsmengde. Dette vil også omfatte tiltak for å redusere negative klima- og miljøpåvirkninger i offentlig sektor.
- Aktivt delta i nasjonale og internasjonale nettverk og fora for å fremme bærekraftig utvikling, inkludert oppfølging av naturavtalen og tiltak for å bevare naturmangfoldet.
- Styrke samarbeidet mellom lokale aktører, næringslivet og forskningsmiljøer for å utvikle innovative løsninger og grønne teknologier som fremmer bærekraftig arealbruk og forvaltning av naturressurser
- Sikre en forutsigbar arealforvaltning som legger til rette for bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling basert på oppdatert kunnskap og godt planverk i kommunene
- Det skal legges til rette for økt bruk av fornybare energikilder og effektiviseringstiltak i fylkeskommunens virksomheter og infrastruktur, slik at Troms kan være en foregangsregion i den grønne omstillingen.
- Støtte opp om naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv i de tiltakene som velges for å oppnå grønn omstilling og vekst.
- Troms fylkeskommune skal sørge for tilrettelegging for og styrking av det arktiske landbruket i Troms.

Regional planlegging og samhandling – oppfølging av regional planstrategi

Regional planstrategi for Troms setter strategisk retning for en helhetlig og ønsket utvikling i hele Troms. Samarbeid om oppfølging er avgjørende for at planstrategien skal utgjøre en forskjell. Regionen må både holde vedlike og videreutvikle et godt samarbeid for å nå de felles målene som er satt for Troms. Den strategiske retningen i regional planstrategi konkretiseres og tilpasses lokale forhold gjennom regionale og kommunale planer og strategier.

Regional planstrategi for Troms gir en overordnet retning, mens de regionale planene gir mer detaljerte føringer for samfunnsutviklingen innen spesifikke tema. Der det ikke er behov for utstrakt samhandling eller forpliktelse av andre samfunnsaktører, kan fylkeskommunen lage egne strategidokumenter eller handlingsplaner, som blant annet klargjør hvordan egne virkemidler blir innrettet. Strategier kan også lages for å detaljere temaer som omtales i en mer overordnet regional plan. En strategiprosess er ikke underlagt prosesskravene i plan- og bygningsloven, og kan dermed være mindre ressurskrevende. Regionale planer skal utarbeides i samråd med stat og kommuner som blir berørt av planen, i tillegg til organisasjoner og andre aktører. Samordninger skjer mellom annet gjennom regionalt planforum, høring og offentlig ettersyn. Avhengig av behovet blir det også organisert samlinger, workshop eller andre medvirkningsaktiviteter.

I tillegg til regionale planer etter plan- og bygningsloven, har fylkeskommunen flere gjeldende interne styringsdokument og strategier for regional utvikling¹. Disse klargjør mellom annet hvordan egne virkemidler innrettes. Strategier kan også lages for å detaljere temaer som omtales i en mer overordnet regional plan. En strategiprosess er ikke underlagt prosesskravene i plan- og bygningsloven. Troms fylkeskommune vil likevel legge til rette for medvirkning i saker av ekstern interesse. Der det kun er behov for å planlegge hvilke tiltak som skal gjennomføres, er det mulig å gå direkte til en handlingsplan.

Som en sentral aktør i fylket spiller fylkeskommunen en viktig rolle som nettverksnode og er bindeledd mellom ulike interessenter og aktører. Gjennom etablering av partnerskap og deltakelse i nettverk bidrar fylkeskommunen til å fremme samarbeid, kunnskapsdeling og koordinert handling på tvers av sektorer og organisasjoner.

Partnerskap er nøkkelen til å løse komplekse samfunnsutfordringer. “Strategisk partnerskap Troms” skal bidra til sterkere dialog mellom fylkeskommunen og sentrale samfunnsaktører i fylket, og er ett av flere grep Troms fylkeskommune tar for å styrke og konkretisere samfunnsutviklerrollen. Strategisk partnerskap Troms vil opprettes våren 2025.

1 Gjeldende planer og strategier - Troms fylkeskommune

Nettverk gir fylkeskommunen tilgang til ressurser, kunnskap og beste praksis. Ved å delta i lokale, regionale, nasjonale og internasjonale nettverk, oppdateres fylkeskommunen på utviklingstrender, utveksler erfaringer og får inspirasjon til nye tilnærminger og løsninger.

Gjennom rollen som samfunnsutvikler, nettverksnode og planmyndighet skaper fylkeskommunen en mer sammenkoblet og robust region, som er rustet til å møte fremtidens utfordringer og muligheter. Dette krever imidlertid aktivt engasjement, tillitsbygging og evne til å lytte og tilpasse seg ulike behov og perspektiver.

Fylkeskommunens overordnede arena for samfunnsdialog er Utsyn Troms². Utsyn Troms skaper møteplasser for å diskutere tema og problemstillinger som er relevante for fylket. Årlig arrangeres en konferanse der hele fylket møtes for å utveksle kompetanse, erfaringer og idéer.

Videre har Troms fylkeskommune i prosjektet «Tromsvekstavtalene» tatt initiativ til et mer strukturert og strategisk samarbeid med kommunene og de fire interkommunale politiske råd i fylket. Gjennom en bred medvirkningsprosess med kommunene skal det utarbeides unike avtaler for Midt-Troms, Nord-Troms, Tromsøregionen og Hålogalandsregionen. Avtalene skal følge valgperioden med handlingsplaner. Avtalene tar utgangspunkt i den allerede etablerte samarbeidsstrukturen i fylket og forankres i regional planstrategi. Det vil bli vurdert om senterstrategien i Fylkesplan for Troms 2014–2025 vil følges videre opp gjennom Tromsvekstavtalene³.

Fylkeskommunen vil samordne virkemiddelbruken⁴ på tvers av politikkområder for å lykkes i samfunnsutviklerrollen. I planstrategiperioden vil fylkeskommunen også vektlegge økt og forbedret samarbeid i egen organisasjon, for å styrke og sikre måloppnåelse i planstrategien og støtte fylkets kommuner i eget tverrfaglig arbeid. I planperioden vil det være viktig å knytte plansystemet tettere til økonomi- og virksomhetsstyringen. Tydelig og bedre kobling mellom planverket, virkemidlene og økonomiplanleggingen er en viktig del av fylkeskommunens organisasjonsutvikling.

Intern samordning og koordinering er en nøkkel til effektivitet, måloppnåelse og leveranse av tjenester med høy kvalitet. Fylkeskommunens oppgaver og ansvarsområder spenner ofte over flere sektorer, og effektiv løsning av problemstillinger krever samarbeid på tvers av fagområder internt.

Som en oppfølging av dette har fylkeskommunen vedtatt porteføljestyring for å optimalisere ressursbruken og oppnå gode resultater. Ved å koordinere og prioritere ressurser på tvers av porteføljen, kan fylkeskommunen sikre at investeringer og innsats rettes mot de mest strategiske områdene.

For mer informasjon om Troms fylkeskommunes ansvarsområder og gjeldende planer og strategier se våre nettsider tromsfylke.no.

2 Utsyn Troms - Troms fylkeskommune

3 Tromsvekstavtalene - Troms fylkeskommune

4 Tilskudd - Troms fylkeskommune

Gjeldende regionale planer etter plan- og bygningsloven

Dette kapittelet gir en oversikt over gjeldende planer; planer som skal rulleres, revideres eller videreføres, samt pågående planprosesser.

FYLKESPLAN FOR TROMS

Planperiode: 2014–2025

Endringer i kommende planperiode: Evalueres. Føringer i fylkesplanen ivaretas inntil eventuelt andre regionale planer vedtas.

Formål: Formålet med fylkesplanen var å etablere et felles og omforent grunnlag for den strategiske utviklingen av Troms fylke. Gjennom mål og strategier trekker fylkesplanen opp langsiktige utviklingsstrategier, angir prinsipper og legger føringer for prioriteringer av innsats. Fylkesplanen ligger til grunn for samarbeid og samvirke mellom sentrale utviklingsaktører i fylke.

REGIONAL TRANSPORTPLAN FOR TROMS

Planperiode: 2022–2033

Endringer i kommende planperiode: Videreføres og rulleres.

Formål: Troms skal ha et trygt, effektivt, forutsigbart og bærekraftig transportsystem som legger til rette for mobilitet og positiv nærings- og samfunnsutvikling.

REGIONAL PLAN FOR FV. 81 ULLSFJORDFORBINDELSEN

Planperiode: 2019–2029

Endringer i kommende planperiode: Videreføres.

Formål: Ullsfjordforbindelsen skal bidra til å utvide bo- og arbeidsmarkedsregionen for Tromsø og Lyngenhalvøya, og bidra til positiv samfunns- og næringsutvikling i området.

REGIONAL PLAN FOR LANDBRUK

Planperiode: 2014–2025

Endringer i kommende planperiode: Videreføres og evalueres frem til vedtak av regional plan for bærekraftig arealbruk.

Formål: Planen skal bidra til å sette landbruket på den regionalpolitiske dagsorden, avklare og prioritere tiltak som skal gjennomføres for å styrke landbruket, legge til rette for en regionalt tilpasset landbrukspolitikk samt styrke de fortrinn som arktisk landbruk har.

REGIONAL PLAN FOR HANDEL OG SERVICE

Planperiode: 2016–2025

Endringer i kommende planperiode: Videreføres og evalueres frem til vedtak om regional plan for bærekraftig arealbruk.

Formål: Planen er et verktøy for regional samordning ved lokalisering av handelsetableringer i fylket og skal sikre forutsigbarhet og likebehandling. Den skal være et viktig verktøy for å sikre robuste og attraktive sentrum i Troms og bidra til å effektivisere arealbruk slik at inngrep i landbruks-, natur- og fri-luftsområder blir redusert. Den skal være et viktig bidrag til at nasjonale og regionale mål om jordvern, kulturminnevern og bevaring av det biologiske mangfoldet blir fulgt opp.

VANNFORVALTNINGSPLAN

Planperiode: 2022–2027

Endringer i kommende planperiode: Revidering startet, ny plan 2028–2033.

Formål: Formålet med vannforvaltningsplanen er å gi en oversiktlig fremstilling av hvordan vi ønsker å forvalte vannet i et langsiktig perspektiv. Planen er et viktig verktøy for å oppfylle vannforskriftens mål om helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet og vannressursene. Bidra til mer samordnet og helhetlig vannforvaltning.

REGIONAL PLAN FOR FRILUFTSLIV, VILT OG INNLANDSFISKE

Planperiode: 2016–2027

Endringer i kommende planperiode: Videreføres og evalueres frem til vedtak av regional plan for kultur, idrett og friluftsliv og regional plan for bærekraftig arealbruk.

Formål: Planen legger føringer for at alle i Troms skal ha mulighet til å drive friluftsliv som positiv aktivitet for helse og trivsel. Planene er også retningsgivende for en bærekraftig forvaltning av høstbart hjortevilt og innlandsfisk.

REGIONAL BIBLIOTEKPLAN FOR TROMS

Planperiode: 2017–2028

Endringer i kommende planperiode: Videreføres og evalueres frem til vedtak av regional plan for kultur, idrett og friluftsliv.

Formål: Planen gir et felles styringsverktøy som sikrer tjenester som er relevant for alle, tilstrekkelig kompetanse og hensiktsmessig samarbeid mellom fylkeskommunen og kommunene. Planen tar stilling til hvordan bibliotekene i Troms skal ivareta sin samfunnsrolle og hvordan fylkeskommunen og kommunene skal utvikle bibliotekene i fellesskap.

Pågående planprosesser etter plan- og bygningsloven

Regional plan for klimaomstilling

En regional plan med overordnet mål om å bidra til å bygge en robust region som er motstandsdyktig i forhold til klimaendringer og som samtidig legger til rette for utvikling av livskraftige samfunn. Planens ambisjon er å forbedre regionens kapasitet til å håndtere klimaendringene og hjelpe innbyggerne og samfunnet i regionen til bedre forståelse, forberedelse og håndtering av klimarisiko. Regional plan for klimaomstilling skal også bidra til å oppfylle nasjonale og internasjonale klimamål om klimagassreduksjon.

Regional plan for reindrift

Hovedformålet med planen er å komme frem til en langsiktig og helhetlig plan for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift i Troms, der reindriftens arealer og næringens utviklingsbehov med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane sikres, samtidig som hensynet til reindriften veies opp mot andre samfunnsinteresser. Det pågående arbeidet med en regional plan for reindrift vil slutføres med utgangspunkt i vedtatt planprogram fra år 2018. Det legges opp til at arealspørsmål knyttet til reindrift også vil inngå i den foreslåtte regionale planen for arealbruk.

